

Pårørende: Et flertal af ældre kender ikke til frit valg af plejebolig

En ny brugertilfredshedsundersøgelse på ældreområdet viser, at en væsentlig andel af de ældre fortsat ikke kender til det frie valg. Mangelfuld information fra kommunerne kan være en del af forklaringen.

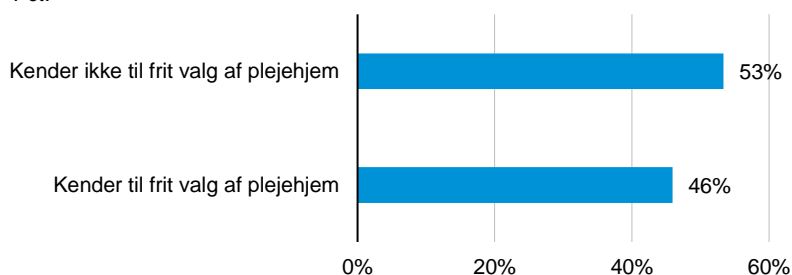
Til trods for at det snart er 20 år siden, at retten til frit at vælge mellem kommunale og private plejehjem blev indført ved lov, er det ifølge de pårørende kun et mindretal på 46 pct. af plejehjemsbeboerne, der i dag er opmærksomme på deres ret til at vælge en friplejebolig.

53 pct. af plejehjemsbeboere har ikke kendskab til frit valg ifølge pårørende

Ifølge pårørende ved kun et mindretal af plejehjemsbeboere, at de frit kan vælge blandt kommunale og private plejehjem

Pårørendes vurdering af, om plejehjemsbeboere har kendskab til retten til at vælge blandt kommunale og private plejehjem, 2021

Pct.

Anm.: N=1.147. 1 pct. af de adspurgte har svaret "ved ikke" til spørgsmålet. Spørgsmaalsformulering: "Ved dit familiemedlem, at han eller hun frit kan vælge mellem kommunale og private plejehjem?" En pårørende er i denne sammenhæng enten defineret som en ægtefælle/partner eller børn, der ikke selv bor på et plejehjem. Pårørendes vurderinger kan være forbundet med usikkerhed (se metodeafsnittet).
Kilde: Danmarks Statistik, Sundhedsdatastyrelsen og DI-beregninger

De pårørende vurderer dermed, at kendskabet til det frie valg blandt plejehjemsbeboere er højere, end hvad plejehjemsbeboerne selv gav udtryk for i forbindelse med en tidligere brugertilfredshedsundersøgelse i 2020.¹ Her angav omtrent hver tredje ældre, at de kendte til det frie valg af plejebolig.²

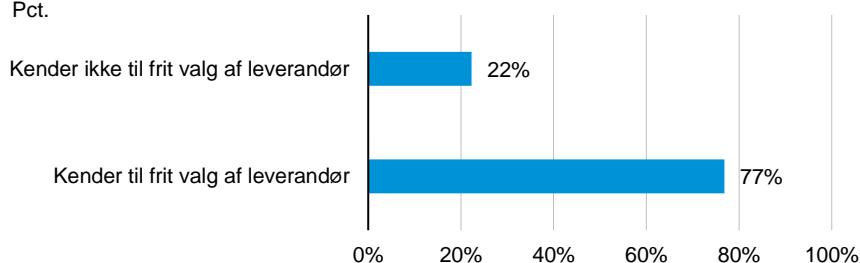
22 pct. af visiterede til hjemmehjælp har ikke kendskab til frit valg

Anderledes ser det ud på hjemmehjælpsområdet, hvor 77 pct. af de ældre giver udtryk for, at de ved, at de har mulighed for at vælge en privat leverandør af praktisk hjælp eller personlig pleje.

Hver femte ældre ved ikke, at de kan vælge privat leverandør af hjemmehjælp

Andel hjemmehjælpsmodtagere, der ved, at de har mulighed for at vælge mellem kommunale og private leverandører, 2021

Pct.

Anm.: N=2.977. 1 pct. af de adspurgte har svaret "ved ikke" til spørgsmålet. Spørgsmålsformulering: "Ved du, at du har mulighed for frit at vælge mellem kommunale og private leverandører af hjemmehjælp?" Målgruppen for undersøgelsen er personer, som er visiteret til hjemmehjælp i eget hjem (hjemmehjælpsmodtagere).

Kilde: Danmarks Statistik, Sundhedsdatastyrelsen og DI-beregninger

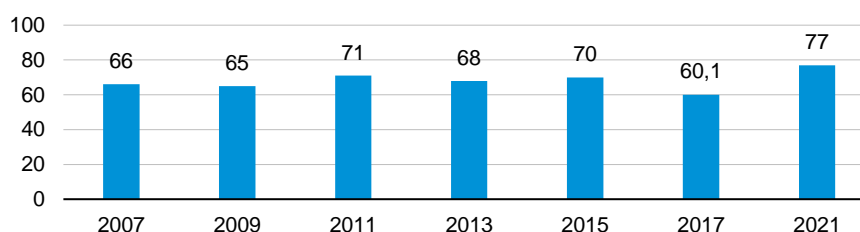
Fremskridt i kendskabet til frit valg af hjemmehjælpsleverandør

Det svarer til en umiddelbar stigning på knap 17 procentpoint sammenlignet med en undersøgelse fra 2017. Niveaueet i 2017 var dog udtryk for et historisk lavpunkt.

Fremgang i kendskab til frit valg på hjemmehjælpsområdet

Andel af hjemmehjælpsmodtagere med kendskab til det frie valg, 2007-2021

Pct.

Kilde: Sundheds- og Ældreministeriet (2007-2017), Danmarks Statistik, Sundhedsdatastyrelsen (2021) samt DI-beregninger.

¹ DI Analyse (2020). Knap hver tredje ældre kender til det frie valg inden for plejehjem.

² Plejehjemsbeboerne er dog ikke selv blevet adspurgt om emnet i forbindelse med den nyeste brugertilfredshedsundersøgelse.

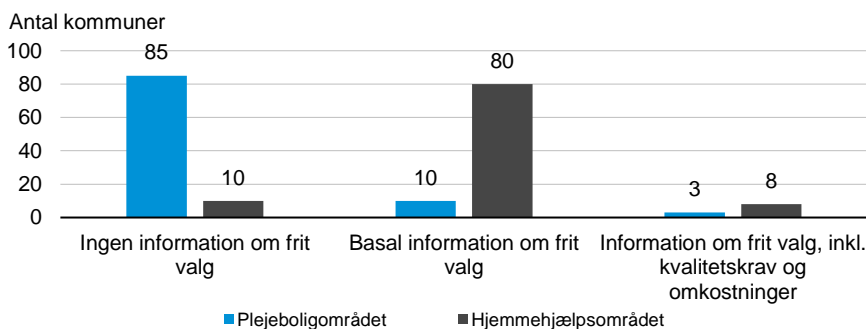
Mangelfuld information fra kommuner svækker selvbestemmelsen

Der er altså tegn på, at kendskabet til det frie valg af leverandør er højere på hjemmehjælpsområdet end på plejeboligområdet. Det kan skyldes forskelle i kvaliteten af den information og vejledning, borgerne modtager fra de enkelte kommuner.

Dansk Industris opgørelser af informationsniveauet på kommunernes hjemmesider fra 2021 pegede således på, at langt de fleste kommuner på et basalt niveau gør opmærksom på, at man har ret til at vælge en privat leverandør af hjemmehjælp, mens det kun er tilfældet for et lille mindretal af kommunerne, når det gælder det frie valg af plejebolig.³

Kommunerne informerer typisk ikke om retten til at vælge friplejebolig

Fordeling af kommuner efter graden af information vedr. retten til frit valg på ældreområdet, 2021

Anm.: Figuren er baseret på DI's opgørelse af informationsniveauet på kommunernes hjemmesider. Udvælgelse af indikatorer og kodning heraf er beskrevet i metodeafsnittene for de to analyser.

Kilde: DI

På tværs af ældreområdet er det dog meget få kommuner (hhv. tre og otte), der i forlængelse af at nævne de basale rettigheder også beskriver de nærmere betingelser og vilkår forbundet med det frie valg, herunder at private leverandører skal leve op til de samme kvalitetskrav som de kommunale tilbud.

Kendskab til frit valg afhænger ofte af pårørende

Et forbedret informationsniveau på kommunernes hjemmesider vil bl.a. gøre det lettere for pårørende (som ikke nødvendigvis er i kontakt med visitator eller kommunen i øvrigt) at gøre deres ældre familiemedlemmer opmærksomme på deres rettigheder i form af fritvalgsordninger. I 2020 angav 41 pct. af de plejehjemsbeboere, der var opmærksomme på retten frit boligvalg, at de havde fået kendskab hertil gennem deres pårørende eller personlige netværk i øvrigt.⁴

³ Analyserne beskrives nærmere i metodeafsnittet.

⁴ Sundheds- og Ældreministeriet (2020, 21). Brugertilfredshedsundersøgelse af ældreplejen.

Datakilder for kendskab til frit valg

Metode

Brugertilfredshedsundersøgelsen for ældrepleje er i 2021 udviklet og foretaget af Danmarks Statistik på vegne af Sundhedsdatastyrelsen. Danmarks Statistik foretog også selve dataindsamlingen i forbindelse med de tidligere undersøgelser af brugertilfredshedsundersøgelserne på hjemmehjælpsområdet (2007-2017)⁵.

Tal for kendskab til frit valg på hjemmehjælpsområdet stammer fra selvrapporterede data blandt personer, der er visiteret til hjælp i eget hjem.⁶

Tal for kendskab til frit valg på plejeboligområdet stammer fra selvrapporterede data blandt pårørende til plejehjemsboere. En pårørende er i denne sammenhæng enten defineret som en ægtefælle/partner eller børn, der ikke selv bor på et plejehjem. Der er fordele og ulemper ved at spørge pårørende fremfor plejehjemsboerne selv, og der forekommer betydelige forskelle i deres vurderinger af de spørgsmål, begge parter er stillet. Der må derfor tages forbehold for, at de pårørendes vurderinger kan være forbundet med en vis usikkerhed.⁷

Datakilder for kommunernes informationsniveau

Med afsæt i et sæt definerede indikatorer gennemgik Dansk Industri i 2021 kommunernes hjemmesider med henblik på at vurdere i hvilken grad, de offentliggør tilstrækkelig information og vejledning vedr. visiterede borgeres mulighed for at vælge et privat alternativ, hhv. på plejebolig⁸- og hjemmehjælpsområdet.⁹

⁵ Sundheds- og Ældreministeriet (2017, 4). Brugertilfredshedsundersøgelse af ældreplejen.

⁶ Sundhedsdatastyrelsen (2022). Dokumentation af Brugertilfredshedsundersøgelse blandt hjemmehjælpsmodtagere.

⁷ Sundhedsdatastyrelsen (2022). Dokumentation af Brugertilfredshedsundersøgelse blandt pårørende til plejehjemsboere – Web- og telefonsurvey.

⁸ DI Analyse (2021). Mangel på information om frit valg af plejebolig svækker ældres selvbestemmelse

⁹ DI Analyse (2021). Hjemmehjælp: Få kommuner skaber gode betingelser for et informeret leverandørvalg.